

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Кризові явища економік провідних країн неминуче позначаються і на економіці України. Ведення бізнесу стає більш складним не тільки за умов зростаючої конкуренції та зменшення платоспроможності населення, а ще й за умови мінливої та складної законодавчої та нормативно-правової бази. Так за щорічним рейтингом сприятливості ділового середовища «Doing Business-2012», що складає Всесвітній банк і Міжнародна фінансова корпорація (IFC), Україна за 2011 рік втратила 3 позиції і перемістилася на 152 місце, загалом рейтинг охопив 183 країни. Отже від менеджерів вимагається володіння знаннями, що дозволяють приймати правильні рішення за таких умов. Усе це призводить і до зміни відношення до навчання з боку майбутніх менеджерів. Так, зокрема, спостерігається підвищення інтересу до активного оволодіння професійними знаннями. Студенти все частіше прагнуть займати активну позицію в усіх сферах свого життя, зокрема й у навчанні. Принцип активності навчання для майбутніх менеджерів набуває особливого значення. Отже, нині актуальними є методи навчання ґрунтовані на активності формі.

Проблеми підготовки фахівців у системі професійної освіти розглядаються в роботах багатьох учених: В. Бондаря, З. Гіптерс, Р. Гуревича, А. Дзундзи, І. Зимньої, Е. Зеєра, О. Ільченко, Г. Ковальчук, М. Коляди, Н. Кузьміної, А. Маркової, Н. Ничкало, С. Сисоевої, К. Ушинського й ін. Так К. Ушинський, досліджуючи різні аспекти процесу навчання, відзначив, що пасивна діяльність – це просто перетерплення діяльності іншого [6, с. 560]. Н. Талізїна наголошує на важливості засвоєння знань не в готовому вигляді, а через їхнє включення до тієї чи іншої діяльності [5, с.41].

Діяльнісний підхід щодо формування особистості спирається на положення про те, що людина розуміє та усвідомлює реальний світ, його властивості й будову через свою активну діяльність. У структурі навчальної діяльності науковці виокремлюють три компоненти: (1) мотиви і навчальні завдання; (2) навчальні дії; (3) дії з контролю оцінювання знань і вмінь [4, с. 28]. Проте, З. Слєпкань зазначає, що навчальну діяльність не можна звести до жодного з цих компонентів. Повноцінна навчальна діяльність – завжди єдність і взаємопроникнення всіх трьох компонентів і пропонує розглядати етапи засвоєння знань разом з етапами засвоєння діяльності, вона зазначає, що «Якість знань визначається адекватністю діяльності щодо їхнього засвоєння» [4, с. 28-29]. Також Г. Ковальчук [1, с. 27] зазначає, що величезну роль в індивідуальному розвитку й особистісному становленні студентів відіграє їхня свідома самостійна діяльність, основою якої є власні мотиви і рішення. Звідси дослідниця бачить проблему саме з вибору видів діяльності, що сприятимуть розвитку студентів та набуттю ґрунтовних знань. У дидактиці вищої школи під ґрунтовними знаннями розуміються такі, що добре усвідомлені, систематизовані, пов'язані з практикою, які стали надбанням довготривалої пам'яті [2, с. 225]. Проблема вибору діяльності для набуття саме ґрунтовних знань не має однозначного вирішення, адже в кожному окремому випадку результат впливу на розвиток того чи іншого студента залежить від ступеня його активного творчого стану, його особистої позиції. Ця обставина веде до необхідності використання методів навчання, заснованих на індивідуалізації навчального процесу. Н. Мойсеюк наголошує на важливості уникнення крайнощів в виборі форми взаємодії між тим, хто навчає і тим, кого навчають. Вона зазначає, що «Сучасна дидактична система характеризується розумним поєднанням педагогічного управління з власною ініціативою і самостійністю учнів» [3, с.165], що також є актуальним і для ВНЗ. Функціями викладача за таких умов є керування навчально-пізнавальною діяльністю студентів, її організація та ведення, стимулювання

студентів до активної самостійної роботи. При цьому використовуються переваги як традиційної, так і особистісно орієнтованої систем навчання.

Отже, принцип активності навчання у ВНЗ полягає у тому, що студенти набувають професійні знання в наслідок своєї активної, самостійної діяльності, яка протікає за умов управління діяльністю студентів, спонукання до енергійного, цілеспрямованого навчання, подолання спаду, пасивності й стереотипності. Проте, аналіз літератури з проблеми дослідження підготовки майбутніх менеджерів вказує зокрема на те, що до цього часу недостатньо висвітлені питання з використання активних методів навчання в контексті нових економічних умов у майбутніх менеджерів у процесі проведення теоретичних занять з нормативних дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки.

Розглянемо на прикладі дисципліни «Комп'ютерні мережі та телекомунікації» методичні прийоми, що дозволяють реалізувати зазначене завдання. Дисципліна «Комп'ютерні мережі та телекомунікації» для студентів спеціальності «Менеджмент» входить до нормативних дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки і викладається на третьому курсі протягом одного семестру. Метою дисципліни є вивчення провідних принципів, методів і засобів організації комп'ютерних мереж та використання їхніх можливостей у обліково-управлінських службах господарюючих суб'єктів. Завданнями дисципліни є формування знань основ телекомунікаційних технологій та їхнього застосування у майбутній професійній діяльності; розширення знань інтернет-технологій (пошукові системи, основи побудови інтернет-вузлів тощо); формування вмінь і навичок застосування інтернет-сервісів у майбутній професійній діяльності; формування вмінь і навичок презентації інформації у мережі.

Теоретичні знання студенти набувають під час прослуховування лекцій та самостійної роботи з електронним підручником із дисципліни, першоджерелами (нормативними документами) та іншими джерелами інформації. Зміст дисципліни, з одного боку, є досить складним для сприйняття інформації оскільки студенти майже не мають досвіду роботи з комп'ютерними мережами у якості їх побудови й адміністрування, з іншого боку – майже усі студенти мають певний досвід роботи з мережею Інтернет (налаштування комп'ютеру для роботи у мережі Інтернет, використання інтернет-сервісів тощо). Оскільки ця дисципліна належить до нормативних дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки то зазвичай теоретичні заняття проводяться для великої аудиторії (100 або більше) слухачів у лекційній формі. У процесі прослуховування лекцій студенти переважно занотовують основні теоретичні положення дисципліни, відповідають на поставлені питання, вирішують запропоновані завдання. Проте, розширення теоретичних знань інтернет-технологій більш доцільно організувати у формі міні-конференції. Підготовка та проведення такого заняття здійснюється поетапно. На першому етапі викладач заздалегідь роздає студентам теми доповідей у контексті теми, що буде розглядатися на занятті. При цьому враховуються побажання та досвід роботи студентів з мережею Інтернет.

На першому етапі викладач має чітко сформулювати завдання та повідомити вимоги до роботи студентів щодо пошуку та відбору інформації. Необхідно зазначити обсяг інформації. Оскільки заняття проводиться для великої аудиторії слухачів та з метою залучення до виступів якомога більше студентів доцільно встановити тривалість доповіді не більше 10 хвилин. Дуже важлива вимога щодо змісту інформації – інформація має бути зрозуміла та цікава, перш за все, для доповідача. Студент не повинен включати до доповіді те, що йому незрозуміле або нецікаве (наприклад, детальні технічні характеристики мережевих технологій, опис технологій, що не набули подальшого розвитку тощо). Оскільки майже усі студенти мають вже певний досвід роботи з Інтернетом, то інша важлива вимога щодо змісту інформації полягає у наступному: інформація не повинна містити тривіальних відомостей (наприклад, загальні відомості

щодо правил використання електронної пошти, налаштування поштової скриньки, правил використання пошукових сервісів тощо). Також важливо зазначити критерії оцінки доповідей. Оцінка доповіді має складатися з оцінки змістової складової (враховується глибина розроблення теми, її складність), оцінки виступу (враховується виступ студента, використання наочності та зацікавленість аудиторії). Метою цього етапу є залучення студентів до самостійної, вмотивованої та свідомої навчальної діяльності. Тобто від студентів вимагається не формально «щось» знайти та розповісти, а осмислити, відібрати та обробити певну інформацію.

На другому етапі проводиться міні-конференція. Тут важливого значення набуває особистісний мотиваційно-орієнтаційний компонент навчальної діяльності. Заняття у формі міні-конференції має починатися з вступного слова викладача, у якому він окреслює коло тем, що розглядатимуться. Оскільки таке заняття проводиться для великої кількості студентів і не завжди у студентів, що доповідатимуть, є достатньо досвіду та вмінь виступу перед великою аудиторією, то необхідно звернути особливу увагу студентів на необхідність поважати один до одного. Наприклад, викладач може повідомити: якщо аудиторія не буде слухати доповідача, то доповідь зупинятиметься та вважатиметься, що виступ нецікавий, а доповідач не впорався із завданням.

Організація подальшої роботи спільна з організацією засідань науково-практичних конференцій. Викладачу відводиться роль голови міні-конференції. Його задача полягає у представленні теми докладу та доповідача; слідкуванні за дотриманням регламенту виступу; роз'ясненні складних питань, повідомленні (у разі потреби) додаткової, пояснювальної, узагальнюючої інформації; залученні аудиторії до дискусії за темами доповіді; після кожної доповіді оцінці виступу; наприкінці заняття підсумуванні роботи усіх студентів. Задача студентів-слухачів полягає у прослуховуванні доповідей та їх обговоренні. Задача студентів-доповідачів полягає у повідомленні теми, мети та змісту доповіді, наданні відповідей на запитання.

Отже, така форма організації навчального процесу має низку переваг у порівнянні з академічною лекцією за умови наявності у студентів достатнього рівня знань і практичного досвіду їхнього використання. Студенти залучаються до активної, вмотивованої, самостійної навчальної діяльності. Пропонована форма організації навчального процесу дозволяє поєднати педагогічне управління з власною ініціативою і самостійністю студентів та активно використовувати наявні знання та досвід студентів.

Література:

1. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: Навч. посіб. – 2-ге вид., доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 298 с.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К. Знання, 2005. – 486 с.
3. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: Навч. посіб. – 4-е вид., доп. – К., 2003. – 615с.
4. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2005. – 239 с.
5. Талызина Н.Ф. Управление процессом усвоения знаний. – М.: Изд-во МГУ, 1975. – 343 с.
6. Ушинский К.Д. Собр. соч. В 10 т. / Гл. ред. А.М. Еголин; Сост. В.Я. Струминский. – М.-Л.: Изд-во АПН РСФСР. – Т.10: Материалы к третьему тому «Педагогической антропологии». – 1950. – 668 с.

Нині у системі вищої освіти спостерігається підвищення інтересу до активного оволодіння професійними знаннями з боку студентів економічних спеціальностей. Принцип активності навчання у системі вищої економічної освіти набуває особливої актуальності. Проте, аналіз літератури з проблеми дослідження підготовки фахівців економічного профілю у ВНЗ вказує на недостатність висвітлення питань з використання активних методів навчання в контексті нових економічних умов у майбутніх менеджерів у процесі проведення теоретичних занять з нормативних дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки. Метою статті є висвітлення на прикладі дисципліни «Комп'ютерні мережі та телекомунікації» методичних прийомів, що дозволяють реалізувати зазначене завдання.

Ключові слова: професійні знання, майбутні менеджери, принцип активності навчання, активні методи навчання, комп'ютерні мережі та телекомунікації.

В настоящее время в системе высшего образования наблюдается возрастание интереса к активному овладению профессиональными знаниями со стороны студентов экономических специальностей. Принцип активности обучения в системе высшего экономического образования становится особенно актуальным. Однако, анализ литературы по проблеме исследования подготовки специалистов экономического профиля в ВУЗах указывает на недостаточное освещение вопросов использования активных методов обучения в контексте новых экономических условий у будущих менеджеров в процессе проведения теоретических занятий по нормативным дисциплинам цикла естественнонаучной и общеэкономической подготовки. Целью статьи является изложение на примере дисциплины «Компьютерные сети и телекоммуникации» методических приемов, которые позволяют реализовать указанное задание.

Ключевые слова: профессиональные знания, будущие менеджеры, принцип активности обучения, активные методы обучения, компьютерные сети и телекоммуникации.

At present there is a heightened interest to active acquiring of professional knowledge among students of economics departments in higher education system. The principle of active learning in system of higher education in economics becomes especially actual. However, analysis of literature about the issue of researching preparation of economics specialists indicates that there is insufficient number of clarified questions of use of active methods of learning. It is especially noted in the context of new economic conditions among future managers in the process of conducting practical classes in normative disciplines of natural sciences and general economics. The goal of the article is to describe methodical skills that allow for implementation of the indicated task based on 'Computer networks and telecommunications' discipline.

Keywords: professional knowledge, future managers, principle of active learning, active methods of learning, computer networks and telecommunications.